

SAHNEDE, BİR SEYİRCİ
TOPLULUĞU ÖNÜNDE
OYUNCULAR
TARAFINDAN
CANLANDIRILMAK
ÜZERE YAZILAN
EDEBÎ TÜRÜDÜR. BU
TÜRÜN OYNANMA
SANATINA VE
OYNANDIĞI YERE DE
TİYATRO DENİR.

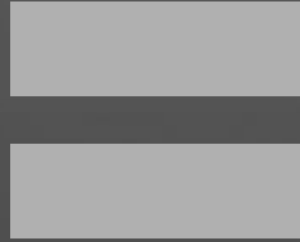
TİYATRO

YAPI UNSURLARI



PERDE

Tiyatro
eserlerinde
olayların
gelişimine göre
belirlenen ana
bölümler.



SAHNE

Ana bölümlerin
içindeki küçük
bölümler.

Mekân ve dekorda aynı eserin farklı temsillerinde metinle ilişkili veya metinden bağımsız olarak farklı uygulamalar görülebilmektedir.

Tiyatro, konusunu günlük yaşamdan alabileceği gibi tarihten ve mitolojiden de alabilir; işlenen konuya ve konunun işleniş biçimine göre trajedi, komedi ve dram türlerine ayrılır.

Dramatik örgü; perde, sahne vb. bölümlemeler etrafında düzenlenir. Bazı metinlerde bu bölümlemelere karşılık gelen meclis, fasıl gibi terimler bulunur.

Oyuncular metni kendi tarzlarına ve kabiliyetlerine göre canlandırır, yorumlar.

Modern tiyatroda efekt, ışık vb. uygulamalar; metin çerçevesinde yazar, yönetmen, yapımcı, oyuncu, tasarımcı ve teknik ekibin iş birliğiyle gerçekleştirilir ve yorumlanır.

KARAKTERDEN
ÇOK TİPLER
YANSITILIR

DOĞAÇLAMA
OYNANIR METİN
YOKTUR

SAHNE, DEKOR VE
KOSTÜM
SINIRLIDIR

USTA ÇIRAK
İLİŞKİSİYLE
AKTARILIR

GÜLDÜRÜ
UNSURU YANLIŞ
ANLAMALAR, SÖZ
OYUNLARI VE
ABARTILI
TAVIRLARLA
SAĞLANIR



GELENEKSEL TÜRK HALK TİYATROSU



şinasi
ŞAİR
EVLENMESİ

EDEBİYATIMIZDA İLK MODERN TİYATRO

Modern tiyatro, Türk edebiyatına
Tanzimat Dönemi'nde Batı'dan gelmiştir.

Ahmet Vefik Paşa, Fransız
sanatçı Molière'den uyarlamalar
yapmıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO

Milli Edebiyat Dönemi'nde tiyatroda görülen gelişme; Cumhuriyet Dönemi'nde devlet konservatuvarlarının, devlet tiyatrolarının, şehir tiyatrolarının açılması ve özel tiyatro gruplarının oluşması ile güçlenerek devam etmiştir.

Bu dönemde Batı tiyatrosu örnek alınarak trajedi, komedi ve dram türlerinde eserler yazılmış; müzikli, danslı; benzetmeci, göstermeci, epik tiyatro örnekleri verilmiştir. Çağdaş tiyatro anlayışı, modern tiyatro salonları, yeni eserler (çeviri, uyarlama, telif), profesyonel oyuncu, yönetmen, sahne tekniği, makyaj, kostüm vb. ile tiyatro artık kurumsallaşmıştır. Bu dönemde Muhsin Ertuğrul, modern Türk tiyatrosunun oluşmasında önemli katkılar sağlamıştır.

1923-1950

CUMHURİYET DÖNEMİ TİYATROSUNDA İŞLENEN TEMALAR

Cumhuriyet
değerlerinin
halka
aktarılması

Çağdaş Batı
uygarlığına
erişme yolunda
gösterilmesi
gereken çabalar

Türk tarihi

Eski ve yeni
yaşam
biçimlerinin
çatışması

Batılılaşma

Kurtuluş
Savaşı

1923-1950

TÜRÜN TANINMIŞ ÖRNEKLERİ

Musahipzade
Celal
«*Fermanlı Deli
Hazretleri*»

İbnurrefik
Ahmet Nuri
Sekizinci
«*Hisse-i Şayia*»

Reşat Nuri
Güntekin
«*Taş
Parçası*»

İsmayıl
Hakkı
Baltacıoğlu
«*İnanmak*»

Faruk Nafiz
Çamlıbel
«*Akın*»

Münir Hayri
Egeli
«*Bayönder*»

Nahid Sırrı
Örik
«*Sönmeyen
Ateş*»

Yaşar Nabi
Nayır
«*İnkılâp
Çocukları*»

0861061

1950 SONRASINDA TİYATRO
TEKNİK AÇIDAN İLERLEMİŞ,
TİYATRODA İŞLENEN KONULAR
ÇEŞİTLENMİŞTİR. BU DÖNEMDE
HEM ÇEVİRİ OYUNLARIN HEM
DE NİTELİKLİ YERLİ
OYUNLARIN SAYISI ARTMIŞ, BİR
YANDAN DA ÇOĞU UYARLAMA
OLAN MÜZİKLİ OYUN
TÜRLERİNDE ESERLER
VERİLMİŞTİR.

Sahne tekniğine uygun,
yalın bir dille bireysel
ve toplumsal konuların
işlendiği bu dönemde
sosyal değişimlerin
birey ve toplum
yaşamındaki etkileri
siyasal, sosyal ve
psikolojik yaklaşımlarla
yansıtılmıştır.

YURT
SORUNLARI

DEĞER
YARGILARI

TÖRE

KÖY

KADININ
TOPLUM
YAŞAMINDAKİ
YERİ

KUŞAK
ÇATIŞMASI

DÖNEMİN TANINMIŞ ÖRNEKLERİ

Ahmet Kutsi Tecer	<i>Koçyiğit Köroğlu</i>
Cevat Fehmi Başkut	<i>Buzlar Çözülmeden</i>
Selahattin Batu	<i>Oğuzata</i>
Haldun Taner	<i>Keşanlı Ali Destanı</i>
Necati Cumalı	<i>Boş Beşik</i>
Orhan Asena	<i>Hurrem Sultan</i>
Recep Bilginer	<i>Sarı Naciye</i>
Cahit Atay	<i>Gültepe Oyunları</i>
Nezihe Meriç	<i>Sular Aydınlanıyordu</i>
Refik Erduran	<i>Karayar Köprüsü</i>
Adalet Ağaoğlu	<i>Çatıdaki Çatlak</i>
Güngör Dilmen	<i>Midas'ın Kulakları</i>
Turgut Özakman	<i>Töre</i>
Turan Oflazoğlu'	<i>IV. Murat</i>
Oktay Arayıcı	<i>Dışarda Yağmur Var</i>
Başar Sabuncu	<i>Şerefiye</i>
Tuncer Cücenoglu	<i>Kördövüşü</i>

DÜNYA EDEBİYATI

YAZAR	ESERİ	
Aiskhylos	<i>Zincire Vurulmuş Prometheus</i>	Eski Yunan edebiyatı
Sophokles	<i>Kral Oidipus</i>	Eski Yunan edebiyatı
Shakespeare	<i>Romeo ve Juliet (Romiyo ve Culyet)</i>	İngiliz edebiyat
George Bernard Shaw (Corc Bernard Şov)	<i>Kırgınlar Evi</i>	İngiliz edebiyatı
Samuel Beckett (Semuel Bekit)	<i>Mutlu Günler</i>	İngiliz edebiyatı
Racine (Rasin)	<i>Andromaque (Andromak)</i>	Fransız edebiyatı
Corneille (Korney)	<i>Cid (Lö Sid)</i>	Fransız edebiyatı
Moliere (Molyer)	<i>Cimri</i>	Fransız edebiyatı
Victor Hugo	<i>Hernani</i>	Fransız edebiyatı
Schiller	<i>Wilhelm Tell (Vilhelm Tel)</i>	Alman edebiyatı
Goethe	<i>Faust (Faust)</i>	Alman edebiyatı
Bertolt Brecht (Bertolt Bireşt)	<i>Evet Diyen Hayır Diyen</i>	Alman edebiyatı
Henrik İbsen (Henrik İbsen)	<i>Bir Bebek Evi, Yaban Ördeği</i>	Norveç edebiyatı
Gogol	<i>Müfettiş</i>	Rus edebiyat
Çehov	<i>Üç Kız Kardeş</i>	Rus edebiyat

TRAJEDİ

- Konular tarihten ve mitolojiden seçilir.
- Kişiler; tanrı, tanrıça ve soylulardır.
- Çirkin, kötü, bayağı söz ve davranışlar yoktur.
- Zaman, yer, olay birliğine uyulur. (Üç birlik kuralı)
- Manzum olarak yazılan bu türde birbiri ardınca süren koro ve diyalog bölümleri vardır.
- Çirkin, kötü olaylar sahnede gösterilmez.

KOMEDİ

- İnsanları güldürerek eğitmeyi amaçlayan tiyatro türüdür.
- Konu, yaşanan hayattan ve günlük olaylardan alınır.
- Kişiler, toplumun her kesiminden olabilir.
- Üslupta seçkinlik aranmaz.
- Manzum olarak yazılır.
- Her türlü olay sahnede gösterilir.
- Üç birlik kuralına uyulur.

DRAM

- Konusunu tarihten ya da günlük yaşamdan alır.
- Kişiler her kesimden olabilir.
- Üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.
- Her türlü olay işlenebilir ve her türlü olay sahnede gösterilir.
- Şiir ya da düz yazı karışık olabilir.

adaptasyon: 1. Yabancı dille yazılmış bir oyunu, yerel koşullara uygun biçimde kendi diline çevirme, uyarlama. 2. Bir romanı ya da öyküyü sahne için yeniden düzenleme, uyarlama.

aksesuar: Oyuncunun dekor gereği kullandığı eşyalar, dekora yardımcı sahne eşyaları.

dekor: Oyunun geçtiği yeri canlandırmak için kullanılan ışık, eşya gibi araçların tümü.

diyalog: Oyunda iki ya da daha çok kişinin konuşması.

figüran: Genellikle tiyatro ve sinemada, konuşması olmayan veya konuşması çok az olan rollere çıkan kimse.

jest: Rol gereği yapılan el, kol ve beden hareketleri.

kostüm: Oyunda rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adı.

kulis: Sahne gerisinde oyuncuların oyuna hazırlandıkları ve sahneye çıkış sırasını bekledikleri yer.

makyaj: Oyuncunun rolüne uygun olarak yüze şekil verme, yüzü boyama işlemi.

meclis: Bir oyunun içinde -kişilerin sahneye girişleri ve çıkışlarıyla bölümcük adını alan- en küçük parça, sahne.

mimik: Duygu ve düşünceleri yüz ifadeleri ile yansıtmak işi.

monolog: Oyunda tek kişinin kendi kendine konuşması, dışa verilen iç ses.

TEMEL TİYATRO TERİMLERİ

pantomim: Düşünceleri ve duyguları kimi kez müzik, kimi kez çeşitli eşyalar eşliğinde, bazen dansla ya da gövde ve yüz hareketleriyle yansıtmayı amaçlayan sözsüz oyun.

perde: **1.** Bir tiyatro eserinin büyük bölümlerinden her biri.
2. Sahneyi seyirciye açan ve kapatan kumaş parçası.

piyes: Oyun.

replik: **1.** Oyuncunun, sözü karşısındakine bırakırken söyleyeceği son söz. **2.** Diğer oyuncunun sözüne göre verilmesi gereken karşılık.

rol: Canlandırılan kişiliği ortaya çıkaran söz ve davranışlar.

sahne: **1.** Bir tiyatro metninde baş oyun kişinin ya da önemli kişilerin yönelişlerini başlatıp bitiren kesim.
2. Bir tiyatro yapısında oyuncuların oynamaları için özel olarak yapılmış ve genellikle yükseltilmiş oylum ya da alan.

suflör: Perde gerisinde oyunu metinden takip eden ve unutulmuş sözleri fısıldayarak oyunculara hatırlatan görevli.

tirat: Oyunda kişilerin birbirlerine karşı söylediği uzun soluklu, coşkulu sözler.

tuluat: Metin dışı, o an akla geldiği gibi hareket etmek, söz söylemek, doğaçlama.

TEMEL TİYATRO TERİMLERİ